

Si tuviera que asaltar el banco más protegido de América,
en mi banda sólo habría poetas.

ROBERTO BOLAÑO

Tota història té el seu principi...

Durant gairebé dos segles les societats occidentals han vist com les classes dominants tenien una por notable i important a un enemic interior capaç de trencar la ruptura de l'ordre social que emanava de la propietat privada. Entre el 1789 i el 1989-91 la por a aquesta possibilitat havia duit el poder estatal a anar fent concessions més o manco concretes que varen conduir a l'anomenat Estat del Benestar. Fou el canceller alemany Bismarck el primer introductor d'algunes elements de la Seguretat Social com a elements de negociació, davant de l'horror dels estadistes de la seva època.

Però a poc a poc aquests temors es varen anar esvaint i després del final de les pors hem viscut més de trenta anys del que Paul Krugman ha anomenat la Gran Divergència, és a dir, l'auge del liberalisme conservador basat en les teories econòmiques de Milton Friedman que proclamaven el desterrament del keynesianisme. Políticament es va produir una revifada molt intensa de la Guerra Freda amb l'arribada de Reagan i Margaret Thatcher, la dama de ferro que va atacar de forma molt dura l'estat del benestar. Fou una època de lluita directa contra els sindicats, i de lluita directa per aconseguir imposar determinades ideologies a través de l'educació. És el moment en què es consoliden al màxim les divergències entre rics i pobres i que fan que les previsions econòmiques apuntin que a l'any 2020 hi haurà a Espanya

20.000 persones riques, amb un patrimoni superior a 30 milions de dòlars. Uns altres 140.000 tendran entre 5 i 30 milions de dòlars el 2020. Això sí, actualment hi ha 1,4 milions de famílies que no tenen cap ingrés perquè tots els seus membres actius estan sense feina.¹ Potser cal demanar-se fins quan durarà aquesta gran divergència. I també si el model que proposen els Indignats pot convertir-se en una nova forma de fer política exportable i més igualitària.

1. ROMERA, Javier i RAMÓN, Alejandra, «Amenaza a la clase media: España tendrá en diez años el doble de ricos que ahora», a *El economista*, 30 de maig de 2011, consultable a <http://www.economista.es/empresas-finanzas/noticias/3113048/05/11/espana-tendra-en-diezanos-el-doble-de-ricos.html>

Cau el vespre d'un dia de maig a Barcelona. Grups nombrosos de persones es concentren a l'entorn de les fonts lluminoses de la plaça de Catalunya per mostrar la seva indignació per la crisi econòmica provocada per l'especulació financera i per la corrupció en el món de la política. Neixen els «indignats», primer a Madrid, el 15 de maig de 2011; després s'estenen arreu. I volen que la seva veu sigui escoltada.

© Foto Carles Domènec

Una mobilització que agafa cos

17 de maig de 2011, dimarts, Ponta Delgada, Illes Açores

Les Illes Açores no són precisament el lloc més turístic del món. Al mig de l'Atlàntic, fetes de fèrtil terra volcànica, amb un clima plujós i ventós, són més un paradís per a un turisme alternatiu que una altra cosa. I tot i això tenen un encant del qual no es podien escapar dos turistes joves que fullejaven un diari local al saló de berenar de l'hotel, just abans d'emprendre una excursió. Era el primer diari que fullejaven en dos dies.

—Has vist què ha passat a Madrid?

—No, què?

—Uns quants milenars de persones han anat a la Puerta del Sol a protestar.

—Contra què?

—Contra tot, però bàsicament demanen democràcia real i participativa ja.

La notícia publicada per *O correio dos Açores* i signada per l'agència Lusa des de Madrid indicava que l'inici del moviment dels Indignats s'havia convertit en un fet prou important perquè un diari local de no més de 36 pàgines en

dediqués una a explicar què estava passant a la Puerta del Sol. Quinze dies després, l'espai que ocupen els indignats en els mitjans de comunicació —especialment premsa escrita generalista espanyola— revifaria, com també el moviment, per culpa de les càrregues policials a Barcelona del dia 27 de maig. Tot i això, la majoria de notícies que hi apareixen mostren els seus dubtes sobre la presència i ocupació de les places i dels espais públics. La mobilització que va arribar a ocupar una pàgina sencera en un diari d'unes illes perdudes enmig de l'Atlàntic s'ha convertit ara en una nosa molesta, potser perquè roba espai a altres notícies políticament *interessants* com la pantomima sobre la successió en el si del PSOE.

I encara molesta més després del gir electoral del 22 de maig a les eleccions municipals i autonòmiques espanyoles, on el PP va aconseguir una victòria molt important a molts llocs i que als territoris dels Països Catalans s'ha plasmat en una nova majoria absoluta del PP al País Valencià, en la recuperació, per al Partit Popular, de les institucions a les Illes Balears amb els millors resultats des de l'arribada de la democràcia, en la consolidació del PP com a tercera força a Catalunya i en la pujada espectacular de l'extrema dreta xenòfoba representada per Plataforma per Catalunya en molts municipis catalans —alguns dels quals governats tradicionalment per les esquerres—, un partit, PxC, amb el qual ha flirtejat Convergència i Unió per constituir alguns ajuntaments, en lloc d'aplicar la tolerància zero amb la xenofòbia.

Mentre milenars de persones es manifesten o s'han manifestat a les places, un dels debats que apareixen a la premsa del dijous 26 de maig és si l'acampada de plaça Catalunya està prou legitimada per obligar a canviar la ubicació tradi-

cional —de la plaça Catalunya a l'Arc del Triomf— de la gran pantalla on es veurà la final de la Champions entre el Barça i el Manchester United, i com afectarà l'acampada en les celebracions a Canaletes, l'excusa donada pels Mossos per intervenir a la plaça de Catalunya el divendres 27 de maig.²

Mentre els lectors de la premsa —que de cada vegada en són menys— debaten sobre si s'havia de permetre la presència de l'acampada o no en funció dels resultats d'un partit de futbol, a les pàgines d'economia apareixia com una notícia positiva el fet que les reformes econòmiques aplicades per l'Estat espanyol serviran per començar a parar el dèficit públic, però no per reduir la taxa d'atur.³ És a dir, es mantindrà l'atur, però es reduiran les prestacions socials que reben els ciutadans per tal que disminueixi aquest anatema de l'economia moderna anomenat «dèficit públic». Inevitablement, em ve al cap la Viviane Forrester:

Se'ns convida a combatre els «dèficits públics», que de fet són «beneficis per al públic»: aquelles despeses considerades supèrflues, fins i tot nocives, no tenen cap altre defecte que el de no ser rendibles i per tant no aprofitables per a l'economia privada, ja que representen un guany minvant que no pot suportar. Ara bé, aquestes despeses són vitals per a sectors essencials de la societat, en especial els de l'educació i la salut. No són «útils»,

2. La resposta a l'enquesta sobre «La festa de la final de la Champions s'ha de traslladar a l'Arc del Triomf?» feta per l'*Avui* i en la qual participaren 1.501 persones atorgà el següent resultat: 33% No, això no evitarà la celebració de Canaletes; 24,2% Sí, és un espai prou ampli per a celebracions; 23,5% No, és donar carta blanca als acampats; 18,6% Sí, s'evitaran problemes amb els acampats. *Avui*, 26 de maig de 2011, p. 26.
3. «L'Estat espanyol corregirà el dèficit, però no l'alta taxa d'atur, segons l'OCDE», dins d'*Avui*, 26 de maig de 2011, p. 22.

ni tan sols són «necessaris»: són indispensables; en depenen el futur i la supervivència de qualsevol civilització.⁴

Després encara hi ha gent que continua interrogant-se sobre els motius que han portat a tota una gernació —i a unes quantes generacions— a manifestar-se a les places públiques, a fer això que les xarxes socials han definit com a *spanish-revolution* o *catalanrevolution*. Simplement eren a les places per defensar la supervivència de qualsevol civilització, encara que en molts de casos no ho sàpiguen.

Apunt en xifres

- Pressupost del Ministeri de Defensa d'Espanya per al 2011: 7.153 milions d'euros.⁵
- Pressupost del Ministeri de Cultura d'Espanya per al 2011: 789,3 milions d'euros.⁶
- Pressupost del Ministeri d'Educació d'Espanya per al 2011: 2.976 milions de euros.⁷

Com que bona part de les mobilitzacions i de les concentracions s'han convocat fent servir les noves tecnologies —en cada moment les més pertinents—, els partits polítics han

4. FORRESTER, Viviane, *Una extraña dictadura*, Anagrama, Barcelona, 2001, p. 17. [EN AQUEST TREBALL S'HA OPTAT PER UNIFORMITZAR TOTES LES CITES EN CATALÀ, AMB TRADUCCIONS PRÒPIES QUAN CALIA, LA MAJOR PART FETES SOBRE L'EDICIÓ MANEJADA.]

5. http://www.defensa.gob.es/gabinete/notasPrensa/2010/10/DGC_101006_SEDEF_Congreso_PresupuestoDefensa.html (darrera consulta, 26 de maig de 2011).

6. <http://www.mcu.es/archivoswebmcu/gabineteprensa/notas/22352010/presupuestos2011.pdf> (darrera consulta, 26 de maig de 2011).

7. <http://www.aprendemas.com/Noticias/DetalleNoticia.asp?Noticia=7641> (darrera consulta, 29 de maig de 2011).

tengut molt poca capacitat de resposta. Tant és així que en una crònica es podia llegir: «Hi ha polítics en partits d'esquerres que s'han apuntat a seguir el moviment com si la protesta no es fes també en contra d'ells. No han entès res».⁸ I a la mateixa informació hi havia tal volta una de les claus que podia explicar la presència de milenars de persones al carrer: «Ningú no ens representa». Aquesta negació de la representativitat és, precisament, un dels postulats més interessants de les manifestacions a les places i una de les que més hauria de preocupar els estudiosos de l'evolució de la teoria política.

El moviment del 15-M aspira a que ningú no els representi (com a mínim tal com entenem tradicionalment la representació política), però a la vegada es defineixen com a demòcrates des del primer moment: *Democràcia real ja* és una de les seves peticions principals. I si la democràcia real s'ha d'exercir més enllà de la representativitat tradicional, el que queda clar és que alguna cosa ha de canviar en la manera de fer política. I, per tant, en la construcció de l'Estat o, com a mínim, en la gestió del poder. Però aleshores, si ningú no els representa, per què una de les principals reivindicacions polítiques del moviment és que es creï un sol districte electoral a tot l'Estat i, així, cada vot sigui un vot *real* sense cap compensació territorial ni d'ajustaments?

És cert que alguns partits de l'esquerra espanyola han estat castigats molt durament per aquest fet (Izquierda Unida, per exemple, que obté sempre un elevat nombre de vots, però una escassa representació política, molt inferior a determinats partits polítics molt forts en un sol territori que s'aca-

8. BRACERO, Francesc, «Tahrir a la Puerta del Sol», a *La Vanguardia*, 17 de maig 2011, p. 29.

ben imposant amb molts menys vots, però amb molts més escons, com és el cas de Coalición Canaria i la majoria de partits nacionalistes). La política ha de canviar i el sistema és altament injust, però ¿fins a quin punt és més democràtic un parlament on hi hagi la presència de només 3 partits (sempre i quan aquests partits superessin la barrera del 5% dels vots) que un altre on n'hi hagi aproximadament 10, com passa actualment al Parlament espanyol? Pot ser una distribució extraordinàriament injusta i que s'ha de modificar, però no només amb el districte únic, sinó a través del districte únic i els mecanismes de compensació —començant per davallar el percentatge per entrar al parlament a un 2 o un 3% dels vots totals vàlids emesos. Aleshores, el problema de la representació és un dels més importants i que demana solucions immediates, sobretot per a un percentatge de ciutadans superior al 15% que en unes eleccions generals no voten ni PP ni PSOE i, sobretot, per a tots aquells —al voltant del 40%— que no van a votar. Això sí, també hi ha un problema de responsabilitats, com apunta Francesc-Marc Álvaro:

El problema principal de les democràcies més o menys consolidades és que el servei postvenda electoral, al qual ha de recórrer el votant, és un veritable desastre. La responsabilitat es dilueix d'una manera tan descarada i descarada que, de motius per a la indignació, n'hi ha cada dia. Si aquells que dicten les polítiques ens han aixecat la camisa o han estat incompetents, ens cal esperar quatre anys per castigar-los. Això fa que la lògica dels partits es basi, molt sovint, en «qui dia passa, any empeny». A la llarga aquesta actitud resulta letal.⁹

9. ÁLVARO, Francesc-Marc, «Democràcia vella, política nova», a *La Vanguardia*, 25 de maig de 2011, p. 27.

La manca de partits polítics que suposin una oferta per als electors es pot considerar una de les causes de la mobilització, però no l'única. La principal, i això caldria deixar-ho clar, és una crisi econòmica, política i de valors que s'ha combinat amb una situació d'atur que només es recordava dels moments més durs de la crisi econòmica dels anys vuitanta. És a dir, l'alta abstenció i l'ocupació de les places públiques no és només una conseqüència directa de la fallida econòmica, sinó d'una multiplicitat de factors en la qual no es pot obviar el pes més que evident que té la indignació contra el sistema econòmic en què vivim. També ens haurem de preguntar, forçosament, quin ha estat l'efecte contagi que s'ha produït de les mobilitzacions de la riba sud de la Mediterrània, i com ha influït l'exemple de les protestes socials a Tunísia i a Egipte, i els més de cent dies de guerra a Líbia en la creació del moviment dels Indignats. Tot i això, negar el paper que ha tengut la recessió econòmica i el desencís juvenil seria una absurditat.

Apunt en xifres¹⁰

- A Espanya hi ha 645.800 joves entre 16 i 29 anys que ni estudien ni treballen. És el 7,4% de la població d'aquesta edat.
- La taxa d'atur juvenil és del 41,3% per a persones entre 20 i 24 anys i del 27,4% per als de 25 a 29 anys.

VEU/s:

M. Mercè Bibiloni, llicenciada en Humanitats per la Universitat Pompeu Fabra, membre de Nuevas Generaciones del Partit Popular, actualment viu a Mèrida, on els populars han

10. Dades extretes del diari *Cinco Días* del 17 de maig de 2011, p. 29.

aconseguit la batlia i a més a més un resultat molt positiu en les eleccions autonòmiques.

1. Passats més de deu dies des de l'inici del moviment 15-M, quina és la teva valoració?

Jo penso que la taxa d'atur juvenil, afegida al context social i polític dels darrer anys, havia d'explotar per qualque banda. La meva valoració és que aquesta ha estat la millor manera com podia explotar la cosa: de forma pacífica, organitzada i a tota Espanya per igual. Només penso que hi ha un inconvenient, i és la forma en què es presenta, ja que els mitjans de comunicació ho mostren com un moviment juvenil (de tot tipus de «classe social») i les idees que es defensen penso que inclouen més sectors (no només el juvenil). Tot i així, la meva valoració és positiva i crec que aquest moviment s'hauria d'encaminar de la millor forma possible perquè no acabi aquí.

2. Com s'ha viscut aquest moviment a Mèrida?

A Mèrida s'han reunit entre 200 i 300 persones puntualment a les hores de major aflluència a la plaça principal de trobada de la ciutat: la plaça d'Espanya. Això és així perquè, tot i tenir un 50% d'atur juvenil, és una ciutat amb escassa vida universitària i amb poc associacionisme. Estem parlant d'una ciutat d'uns 57.000 habitants.

3. En relació als resultats electorals, com creus que ha influït aquest moviment?

Crec que o bé no ha influït o bé ha influït d'una manera tan mínima que percentualment no pot ser considerada. Penso que el canvi d'un sistema polític d'esquerres a un de dretes a les comunitats autònomes on governava el PSOE és causat pel vot del canvi amb motiu d'una crisi i una gestió de la crisi a escala nacional que s'ha focalitzat cap als resultats autonòmics i municipals.

4. Pertany a un partit polític que ha tingut molt bons resultats a les eleccions. A/ Creus que hi ha algunes propostes dels indignats que es poden incorporar i aprofitar per al vostre partit? B/ Creus que hi ha d'haver canvis en les lleis electorals?

A/ Sí, sóc del Partit Popular. Jo penso que sí que es poden aplicar. Ens queixem que ens trobem endinsats en una crisi de valors a la societat actual, i ara que el poble vol parlar, se l'hauria d'escoltar.

B/ La representació al parlament hauria de ser una representació directa sobre el número de vots. Estic d'acord que els partits polítics hagin d'arribar a un 5% dels vots per tenir representació, però que a partir del 5% es compleixi el sufragi universal: un vot, una persona. Crec que és injust que s'empri la Llei d'Hondt.

5. Les xarxes socials han canviat o estan canviant les maneres de fer política? Si creus que sí, pots explicar-me una mica com heu fet campanya a les darreres eleccions amb aquest sistema?

En l'àmbit regional, el candidat del Partit Popular d'Extremadura és el degà dels usos de les xarxes socials per part d'un polític: és el polític que té el seu perfil més antic. Per mitjà de les xarxes, tals com *twitter* o *facebook*, la comunicació entre votant i candidat és directa, no passa pels mitjans de comunicació, la qual cosa fa que la relació entre candidat i votant sigui més estreta: José Antonio Monago, president del PP d'Extremadura, s'ha dedicat a contestar, durant dos anys i mig, totes les preguntes que els internautes li plantejaven, i anava exposant als seus perfils totes les idees que tenia.

De les 996 propostes del programa electoral del PP d'Extremadura, hi ha un apartat exclusiu amb les propostes recollides a través de les xarxes socials i que s'han inclòs al programa perquè els usuaris ho han demanat molts cops.

En l'àmbit local, la funció de les xarxes socials ha jugat un paper més aviat pobre, ja que el candidat a la batllia de Mèrida pel Partit

Popular, Pedro Acedo, preferia anar barriada per barriada i carrer per carrer, demanant les inquietuds als ciutadans. En aquest cas, les xarxes socials han estat fonamentals per a la mobilització del públic dels mítings electorals.

6. Des del punt de vista de la mobilització juvenil, creus que el 15-M presenta una continuïtat entre Prestige, mobilitzacions antiglobalització, contra la guerra, contra la mentida de l'11-M i contra Bolonya, o no hi ha cap mena de continuïtat?

Crec que no, pel simple fet que no es mouen per les mateixes raons. No són els mateixos mobilitzadors, i en la majoria dels casos tampoc són els mateixos participants. No tenen els mateixos objectius.

7. Creus que hi ha d'haver una reforma de la universitat pública, i de cap a on?

Crec que hi hauria d'haver una estabilitat a la universitat pública. El que no pot ser és que a cada canvi de govern, cada vuit anys hi hagi una reforma o un canvi en la llei universitària.

8. El vostre partit governarà la ciutat (Mèrida). Ja saps si hi ha pensada alguna manera de governar de proximitat amb el ciutadà?

El programa electoral del Partit Popular de Mèrida s'ha elaborat en base a les peticions i propostes dels ciutadans de tots i cada un dels barris de la ciutat. Durant tres mesos, la candidatura sencera es va passejar, totes les tardes, per totes les barriades, demanant als ciutadans les seves inquietuds i què és el que ells voldrien canviar de la ciutat i del seu barri.

Penso que això ja és una manera d'aproximar-te als ciutadans perquè se suposa que governaran en base als seus desitjos. Per ara, això és tot el que sé del govern que es vol dur a terme a Mèrida a partir de l'11 de Juny.

•